

Ur *Offensiv* nr: 957, 7 juli 2011

Intervju: "Leo Trotskij är en av 1900-talets stora personligheter"

Björn-Erik Rosin, som i 22 år arbetat som utrikeskorrespondent för *Svenska Dagbladet* i Paris, har under de senaste fyra åren ägnat en stor del av sin tid åt att översätta Pierre Broués mäktiga *Trotskij – en biografi*, en tegelsten på 992 sidor som nu i maj kommit ut på Carlssons förlag.¹

Han är, när *Offensiv* träffar honom, mycket nöjd över att den hann komma ut på svenska före översättningen till svenska av Robert Service biografi med samma namn (på engelska) – om än många år efter den franska originalutgåvan 1988.

Björn-Erik Rosin var själv för länge sedan en av de unga studenter som anslöt sig till en trotskistisk grupp i slutet av 1960-talet, efter ha läst Isaac Deutschers lysande trilogi om Trotskij, den *väpnade*, *avväpnade* och *förvisade profeten*, som de hette.

Det var ett engagemang som klingade av och upphörde redan i slutet av 1970-talet. Vad han har behållit är det historiska och politiska intresset, med fortsatt stenkoll på den franska vänstern, där trotskisterna trots krisen inom NPA fortfarande är viktiga aktörer.

– Trotskij är en av 1900-talets stora personligheter, både som författare och revolutionär, militärchef och internationell statsman, menar Björn-Erik Rosin.

Han är inte rädd för att beskyllas för att vara en diktaturkramare.

– Det skulle man aldrig höra i Frankrike, där Pierre Broué till exempel fick den aktning han förtjänade som historiker, trots att han också var engagerad trotskist.

Det ryska inbördeskriget var en oerhört blodig historia, liksom hela det första världskrig som revolutionen satte stopp för. Och visst kan man hitta brutala uttalanden av Trotskij från denna tid.

– Trotskij var varken Gud Fader eller någon blodtörstig tyrann. Det kan vara svårt att föreställa sig hur små förutsättningar för proletär demokrati som rådde under detta kaos, och Trotskij lät sig säkert drivas med av sin verbala förmåga, menar Björn-Erik Rosin.

Pierre Broué var en aktad historiker vid universitetet i Grenoble, som doktorerat på en avhandling om den tyska revolutionen 1918-23. *Trotskij – en biografi* var kulmen på 30 års forskning och det långa redaktörsskapet för kvartalstidskriften *Cahiers Léon Trotsky*.

Biografen fick när den kom ut mycket respektfulla recensioner även i drakar som *Le Figaro* av historikern Héléne Carrère d'Encousse, den före detta ständiga sekreteraren i Franska akademien och i *Le Nouvel Observateur* av François Furet, som trots att han inte höll med om författarens politiska bedömningar ansåg boken både minutiöst belagd och lika fascinerande som en roman.²

Björn-Erik Rosin ler lite snett åt den tyvärr extremt torftiga recensionen i *Svenska Dagbladet* av idéhistorikern Svante Nordin, som trots att han anser boken "onödig" ägnar den en mycket omfattande sågning.

¹ Förutom översättningar så har B-E Rosin även skrivit en hel del artiklar (varav flera finns publicerade på marxistarkiv.se). Han är även medförfattare till antologin [Utanför systemet, vänstern i Sverige 1968-78](#), där han skrev kapitlet om det maoistiska KFml/SKP.

² Se [François Furet: Trotskijs storhet](#)

Man kan förstås oroligt fråga sig på vilken akademisk nivå en sådan professor rör sig, som under rubriken "Leo Trotskij skapade sin egen mördare" kan gyckla om att Trotskij kanske förlorade striden mot Stalin genom att utebli från Lenins begravning på grund av sjukdom efter en andjakt, eller om att man bara kan hitta en "hårfin" skillnad i doktrin dem emellan som om "socialism i ett land".

Dagens intellektuella klimat i Sverige är inte precis vad det var på Olof Lagercrantz eller Jan-Olov "Jolo" Olssons tid, säger han och berättar om hur Jolo muttrade över att Churchill fått Nobelpriset i litteratur.

– Om någon politiker skulle få det så skulle det enligt Jolo vara Trotskij.

På frågan om vad Broué bidrar med till historien om Trotskij som inte berättats av Deutscher ger Björn-Erik Rosin flera förslag. Framförallt turerna kring oppositionsrörelserna i sovjetiska kommunistpartiet alltifrån 1923. Och kanske allra mest spektakulärt de fakta han hittat i de i 40 år stängda delarna av Trotskijarkivet på Harvard om de tidigare ganska okända stegen mot ett brett oppositionsblock i Sovjet 1932, något som Trotskij och hans son Sedov inte kunde prata fritt om på grund av omsorgen om anhängarnas säkerhet, och som troligen fick Stalin att döma Zinovjev och Kamenev i den första Moskvarättegången.

Broué tillägnade sin bok Jean van Heijenoort, 1912-1986, som var Trotskij's sekreterare under de sju sista och svartaste åren av hans liv, och som gett Broué ovärderliga informationer om det myller av profiler ur den trotskistiska rörelsens historia som dokumenterats i biografien.

Björn-Erik Rosin berättar om de stora illusioner som Pierre Broué hade på 1980-talet om att även Trotskij skulle återupprättas i perestrojkans Sovjetunionen, liksom hans nära vän Christian Rakovskij.

– Det fick honom en gång att gråta av rörelse i talarstolen, men så gick det inte. Det blev mera av Milton Friedman i stället.

När *Trotskij* – en biografi i dag landat även i den svenska ankdammen är tiden åter en annan, när det är den nyliberala globaliseringens tur att krisa, revolutionens spöke åter börjat röra på sig i stormarna runt Medelhavet och till och med Dagens Nyheter kan låta Göran Rosenberg skriva om hur kapitalismens kris väcker ett nytt intresse för Karl Marx analyser.

När ABF i maj höll ett seminarium med Håkan Blomqvist med anledning av Trotskijbiografien var det fullsatt. Björn-Erik Rosin hoppas på ett gryende historiskt intresse.

Arne Johansson